

Identități religioase în mișcare: cetățeni ai Moldovei și cetățeni ai Bibliei

Prezentarea mea explorează mutațiile ce s-au produs în cadrul identităților religioase în Republica Moldova. Argumentez că factorul religios este important și actual în pofida predicțiilor operate de teoriile secularizării.

Atunci când vorbim de revenirea religiei în viața publică nu avem în minte, în nici un sens, o revenire a religiei în forma în care aceasta exista înainte de modernitate ci înțelegem o sferă religioasă re-configurată, dinamică. Una care a abandonat sfera privată – acolo unde o închisese patosul raționalist al modernității - și acum este parte legitimă a societății civile (Casanova).

Mai vorbim apoi și de o altă transformare a religiei - cea legată de procesele de individualizare (Beck și Beck-Gernsheim). În domeniul religios, sugerează Olivier Roy, individualizarea a însemnat tranziția de la religie (înțeleasă ca corp relativ stabil de canoane, susținute de o ideologie coerentă și administrate de o instituție particulară – Biserica) spre religiozitate (înțeleasă ca alegere individuală, idiosincronică și flexibilă, eclecticism și instabilitate, pietate personală în detrimentul canoanelor).

Deși s-au născut în Occident, aceste trenduri sociale au contribuit decisiv la alterarea peisajului religios în Republica Moldova, mai ales odată cu destrămarea URSS și reintegrarea treptată a Moldovei în societatea europeană prin migrație, mass-media, modele economice și juridice etc.

Unii observatori ai ortodoxiei (Agadjanian și Rousselet) au postulat că provocarea cea mai mare a Bisericilor ortodoxe în perioada post-sovietică este cea a *libertății*. Pe de o parte Bisericile ortodoxe și-au dobândit, în Bulgaria, Rusia, Moldova prestigiul și statutul de biserici dominante având totodată mână liberă în prozelism și activitate. Pe de altă parte, însă, același set de libertăți a devenit accesibil și pentru cultele non-ortodoxe: catolici, protestanți și neo-protestanți, musulmani.

Identitățile religioase în Moldova s-au constituit de-a lungul a două axe principale: *localism* (combinarea identității etnice cu cea religioasă – în temei Biserica Ortodoxă din Moldova) și *globalism-universalism* (detașarea identității etnice de cea religioasă și afirmarea primordialității elementului religios în fața celorlalte elemente – național, etnic, politic – în temei cultele neo-protestante). *Adică, pe de o parte cetățeni ai Moldovei, iar pe de altă parte cetățeni ai Bibliei.*

Comunitatea ortodoxă, atât prin vocile ei instituționale – Mitropolia Moldovei – dar și prin vocile non-instituționale ale jurnaliștilor, intelectualilor, bloggerilor și simpatizanților a utilizează, în cadrul dezbaterilor religioase, strategiile localismului – teritoriul canonic, legătura religiei cu poporul/națiunea. Apărarea identității religioase este echivalată cu apărarea identității naționale.

De cealaltă parte, cultele non-ortodoxe (în temei bapțiștii) folosesc strategia opusă: a universalului. Universalul etic și legal pentru această comunitate e reprezentat de Biblie. Principiile și preceptele biblice au prioritatea deasupra oricărui alte rațiuni: economice, legale, geopolitice sau culturale.

În concluzie: identitățile religioase în Republica Moldova sunt în continuă mișcare. Acestea sunt flexibile și se adaptează dinamic la diverșii factori atât de origine globală (structurală): globalizare, interdependențe cât și factori de origine locală-contextuală (proiecte și lupte politice, preferințe individuale). De asemenea, identitățile religioase se recombina cu alte forme identitare – etnică, națională, politică – pentru a naște forme-hibrid capabile să se plieze pe preferințele individuale ale comunităților și indivizilor.

Vitalie Spranceana – Sociolog, antropolog și intelectual angajat. Născut în 1982. Licențiat în științe Politice la Universitatea "Sveti Kliment Ohridski" din Sofia, Bulgaria. Magistru în Filosofie la Universitatea de Stat din Moldova unde a activat o perioadă și în calitate de lector universitar. Din 2009 înscris la un program de doctorat în Sociologie la George Mason University, Fairfax, Statele Unite ale Americii, cu o cercetare asupra globalizărilor religioase. Colaborare cu diverse ziare, reviste și portaluri electronice din Moldova și România: Dilema Veche, Timpul de Dimineață, Contrafort, criticatac.ro, unde a publicat cronici de carte, jurnale de călătorie, comentarii politice și economice, texte filosofice.

Zona de interese profesionale și personale: sociologia globalizării, teologie, sociologia/antropologia religiei, spații publice, literatură, film, filosofie, științele culturii.